

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANI SAYIN ÖMER DİNÇER İÇİN
DEMOKRATİK VATANDAŞLIK VE İNSAN HAKLARI EĞİTİMİ
PROJESİNİN AÇILIŞ KONFERANSI KONUŞMA METNİ TASLAĞI**

Sayın Katılımcılar, değerli basın mensupları

Avrupa Konseyi ile ortaklaşa yürüttüğümüz Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Projesinin Açılış Konferansına hoş geldiniz diyor, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Müsaade ederseniz, deneme ustası Montaigne'nin çok beğendiğim bir sözülle konuşmama başlamak istiyorum. Diyor ki Montaigne; **“Özgürlüğü ve hayatı hak edenler, onu her gün yeniden fethetmek zorundadır.”**

Yani özgürlük sahip olduğumuz ya da olmadığımız sürekli bir özellik değil. Bizler özgürlüğü an be an yitirir ya da yeniden kazanırız. İnsanlığın tarihi, bir bakıma onu özgürlüğünden alıkoyan kısıtlamalar ve ayrımcı tutumlarla mücadelenin de tarihidir.

İşte bu mücadelenin verildiği zeminde, insanlığı ideallerine taşıyacak bir yönetim biçimi olarak ortaya çıkan demokrasinin, tabir yerindeyse her gün yeniden fethedilmesi gerekmektedir.

Dünya büyük bir hızla değişip dönüşüyor. Bu süreçte talep ve beklentilerimiz, sorunlarımız, hak ve özgürlüklere yüklediğimiz anlamlar da değişiyor. Bugün artık demokratik eşitlik, katılım ve özgürlük ideallerinin çok daha yüksek bir düzeyde belirlendiğini görüyoruz.

Türkiye'nin yakın tarihini de, bu anlamda güçlü bir demokrasiye sahip olma özlemi yolunda verilen mücadelenin tarihi olarak okumak mümkündür.

Bu noktada en önemli adımlardan biri hala çalışmalarını süren yeni sivil anayasa çalışmalarıdır. Bu yeni anayasa ile birlikte Türkiye, demokratikleşme yolunda önemli adımlar atarak daha gelişmiş ve ileri bir demokrasiye sahip olacaktır.

Demokratikleşme ve demokrasi kültürünün yaygınlaşması ve demokratik reflekslerin oluşması için çok fazla çalışma yapmamız gerekmektedir. Güçsüz bir demokrasinin geçmişte neden olduğu sorunları hepimiz acı birer tecrübe olarak hatırlıyoruz. Hatta geçmişin gölgeleri o kadar uzun ki, bugün yapıp ettiklerimize, yapmak istediklerimize bile gölgesi düşebiliyor.

Bundan dolayı, siyaset kurumunun itibar kazanması ve demokrasimizin aksayan, iyi işlemeyen unsurlarından arındırılması, her zaman Hükümetimizin temel önceliği olarak yer almıştır. 2002 yılından bugüne AB üyeliği çerçevesinde yürütülen çalışmalarla birçok yasal düzenleme gerçekleştirildi. Bunlardan en sonuncusu da, 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan

anayasa referandumunu kapsamında demokratikleşmeyi ve demokratik kültürü toplumda ve kurumlarda yerleştirmeyi sağlayacak düzenlemelerin yapılmasıdır.

Türkiye demokrasisi, birçok sorunu ve eksiğiyle birlikte, insan hakları ve demokratik yapıyı garanti altına alan, uluslararası birçok sözleşmenin tarafı olarak yönünü çizmiştir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesi gibi birçok sözleşme Türkiye'nin ulusal mevzuatında oldukça önemli bir yere sahiptir.

“Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Projesi” ise, belki yasalardan çok daha önemli olan bir başka alanı; demokratik tutum ve değerleri benimsetmeyi, içselleştirmeyi amaçladığımız çocuklarımızı, gençlerimizi kapsamaktadır. Bu görevin yasaları değiştirmekten çok daha büyük bir çaba ve emek gerektirdiğini, ama sonuçları bakımından bizi demokratik bir topluma taşıyacak olanın burada yapıp ettiklerimiz olacağını biliyoruz.

Demokrasinin eğitim yoluyla güçlendirilmesi ve bu amaçla da eğitim sisteminin demokratik değerler açısından geliştirilmesi yönünde ülkemizde uzun yıllardır pek çok çalışma yapılmıştır.

Demokrasi ve insan hakları konusundaki hassasiyet, eğitimle ilgili yasa ve yönetmeliklerde ifade edilmiş; çeşitli derslerinin öğretim programlarında yer almıştır.

Demokratik bilincin ve insan haklarına saygının önemi eğitimi düzenleyen yasal mevzuatlarda ve öğretim programlarında yer almasına rağmen, demokratik kültürün toplumsal yaşamın tüm alanlarında istenildiği kadar etkin bir şekilde yer aldığını söylemek güçtür.

Bu da bize eğitim başta olmak üzere siyasal sistemin, ekonominin, hukukun, sosyal yapının bütün kurumlarıyla demokratikleşmesi ve demokrasinin işletilmesi için daha fazla çalışmamız gerektiğini göstermektedir.

Değerli Katılımcılar

Demokratik katılımı artıran unsurlardan biri de eğitim düzeyinin yükselmesidir. Daha demokratik ve daha özgür bir eğitim, öğrencilerin tercihlerine, yeteneklerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine imkân sağlamalıdır. Zorunlu eğitim süresini 12 yıla yükseltmiş olmamızın bir nedeni de budur.

Memnuniyetle ifade etmeliyim ki, çocuklarımızın kendilerini ifade etme becerilerini geliştirecek, potansiyellerini ortaya çıkaracak bir düzenleme gerçekleştirmiş olduk.

Artık bu yapı içerisinde öğrencilerimiz; spor, sanat, müzik, din eğitimi, okuma yazma becerileri ve kültürü, sosyal bilimler, fen bilimleri ve mesleki eğitim gibi çeşitli alanlarda ilgi ve tercihlerine göre seçim yapabilecekler.

Bu önemli adım, bütün kalbimle inanıyorum ki; toplumda barış, hoşgörü, sevgi, diyalog, empati, sorgulama, kamu politikalarını etkileme, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi yeterliliklerin de gelişmesine katkıda bulunacaktır.

Demokratik değer ve tutumları bireylere kazandırmak, aslında sadece eğitimin değil, aileden siyasete kadar bütün kurumların görevidir. Son yıllarda Bakanlığımız bu konuda çağın ve toplumun taleplerinin gereği olarak okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdeki okullaşma oranında ciddi artışlar sağlamış; kız çocuklarına yönelik pozitif ayrımcılık içeren çalışmalar yapmış; kadınlar arasında okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi için hayat boyu öğrenme stratejisi kapsamında yaygın eğitim kursları ve kampanyalar düzenlemiştir.

Değerli Katılımcılar,

Eğitimi, sadece demokratik kültürün gelişmesi için değil aynı zamanda da kalkınmanın ve hayat kalitesini geliştirmenin temel unsuru olarak görüyoruz. Bundan dolayı, eğitimin etkinliğini, erişilebilirliğini ve fırsat eşitliğini sağlamak üzere kamu kaynaklarının tahsisinde temel önceliği eğitime yapılacak yatırımlara veriyoruz. 2023 yılında dünyanın ilk on ekonomisinin içinde yer almayı hedefleyen Türkiye'nin en önemli zenginliği olan genç nüfusunu en yetkin bir şekilde, uluslararası arenada söz sahibi olacak şekilde yetiştirme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu noktada daha önce ifade edilen, okul ortamlarını geliştirme, okullaşma oranını artırma ve eğitim düzeyini yükseltme çalışmalarına ilaveten, okullarımızı çağın teknolojik gereklilikleri ekseninde donatmamız bir zorunluluktur.

Bunun için FATİH Projesi ile eğitim ve öğretim teknolojilerinde çağın gerektirdiği teknolojik gelişmelere uygun ve dünyaya örnek olacak yeni bir uygulamayı başlattık. Böylece okullarımızdaki tüm öğrencilerimize fırsat ve imkân eşitliği sağlamış olacağız. En merkezî okuldaki teknolojik imkânlarla en ücra yerde bulunan küçük okullardaki teknolojik imkânları eşitleyeceğiz. Burada amacımız öğrencilerimize teknoloji sunmak değil, teknoloji ile bilgiye erişimde fırsat eşitliğini sağlamak ve tüm öğrencilere daha zengin bir içerik sunarak daha eşit ve adil bir öğrenme ortamı oluşturmaktır.

Değerli Katılımcılar,

Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Projesi, demokratikleşme, demokrasi kültürünü yaygınlaştırma ve içselleştirme konusunda yürüttüğümüz, başta yeni bir anayasa oluşturma gibi çeşitli çalışmalarla da kesişmektedir.

Bu bağlamda bu projenin öğrencilerimizin çok daha güçlü ve sağlam bir demokratik kültür içinde yetişmesine katkıda bulunacağı, demokratikleşme konusunda yapılan yasal düzenlemelerin daha sağlam bir zemine oturmasını sağlayacağı düşüncesindeyiz.

Demokratik okul ortamında öğrencilerimiz kendilerini daha rahat ifade edebilecek ve okul yönetim süreçlerinde daha fazla söz sahibi olabilme imkânına sahip olacaklardır. Böylece okullarımız öğrencilerine, hem kendinin hem başkalarının haklarını savunma, farklılıklara ve haklarına saygı duyma beceri ve sorumluluğunu kazandıracaktır.

Bilindiği gibi ülkemizde 2004 yılından günümüze dek okul öncesinden ortaöğretimin sonuna kadar bütün derslerin öğretim programları gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir.

Bu süreçte Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi bir ara disiplin olarak tanımlanmış; vatandaşlık, demokrasi ve insan haklarıyla ilgili konular diğer derslere dağıtılmıştır. 2010 yılında yapılan bir değişiklikle de, demokrasi ve insan hakları eğitimi haftada bir saat olmak üzere zorunlu bir ders hâline getirilmiştir. Böylece dünyada eşine az rastlanan bir model olarak demokrasi ve insan hakları eğitimi ülkemizde hem bağımsız zorunlu bir ders hem de birçok ana dersin ortak muhtevası olmuştur.

Söz konusu dersin amacı, öğrencilerin günlük yaşamlarında insan haklarının uygulanması ve korunması doğrultusunda farkındalık, tutum ve davranışlarını geliştirmelerini sağlamak ve aynı zamanda onlara vatandaşlık, demokrasi ve insan haklarına ilişkin bazı temel bilgi, beceri, değer ve davranışları kazandırmaktır.

Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Projesi kapsamında hâlen ortaöğretimde seçmeli olarak okutulmakta olan “demokrasi ve insan hakları” dersi çağdaş bir yaklaşımla ve günün ihtiyaçlarına uygun olarak yeniden ele alınmaktadır.

Bunun yanında yaygın eğitim programlarında da demokratik vatandaşlık beceri ve değerlerinin yetişkinlere kazandırılması için aile eğitimi programlarında, kültürel, mesleki ve çeşitli hobi kurslarında da bu konuya duyarlılık gösterilmesi Bakanlığımızın öncelikli politikalarındandır.

Böylece demokrasi ve insan haklarına dayalı vatandaşlık anlayışı; toplumun geniş kesimleri tarafından aileden okula, iş hayatından devletle ilişkilere kadar hayatın her alanında benimsenen, yaşanan bir kültüre ve yaşam tarzına dönüşmüş olacaktır. Bu sayede demokratik siyasal sistem, toplumsal tabandan beslenerek güçlenecektir.

Dolayısıyla bu proje kapsamında mevcut öğretim programlarının taranarak, öğretim programlarının demokrasi , insan hakları ve kadın erkek fırsat eşitliği açısından güçlendirilmesini sağlayarak önemli bir adım atmış olacağız.

Konuşmamı bitirmeden önce 2014 yılı Haziran ayında tamamlanacak Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Projesi'ne katkı sağlayan ve bundan sonra emekleri geçecek olan herkese teşekkürü bir borç biliyorum.

Yaptığımız bu işbirliğinin güçlü ve gelişmiş bir demokrasi yolundaki yürüyüşümüze güç katması dileklerimle, herkesi saygıyla selamlıyorum.